

kého říšského dávkového řádu) nebo by mohly uvedené zákony míti stejně znějící část obecnou. Systému potřebuje také zejména úprava poplatkových osvobození. Bude nutno věnovati pozornost funkci poplatkového sazebníku v moderní době; při přípravách osnovy nového poplatkového zákona se uplatňovala tendence sazebník vůbec odstraniti.

Jest nesporně zapotřebí i jinak v rozsáhlejší míře reformovati poplatkové právo. Tak jest úplným přežitkem dávka z kolkového papíru, na niž nacházíme v našem poplatkovém zákoně ještě četné reminiscence, na př. v §§ 40 a 62 p. z. a v jeho saz. pol. 19/101; zejména stupnicové p-y jsou odůvodněny pouze při používání kolkového papíru. Bylo by však značným zhoršením platného práva po stránce technické, kdyby v něm zcela důsledně byla provedena zásada, že jenom právní jednání a nikdy listina má býti předmětem p-u. Ovšem jsou zde, jak jsme se již zmínili v historické části tohoto hesla, pro reformu materiálního práva četné překážky, zejména nebezpečí, že výnosnost dávek, o něž jde, poklesne. Z tohoto hlediska nutno také posuzovati snahy zavéstí další úlevy zejména při úvěrních (hlavně hypotekárních) a pojišťovacích obchodech; nejnaléhavější jest úprava dávky za úřední úkony, kde bude nutno co nejdříve precísněji stanoviti její sazby přímo v zákoně. Aktuální jest reforma formální části poplatkového zákona. Zde zák. z r. 1850 jest již zcela moderní a opírá se ještě o zásady primitivní kameralistiky. Tak na př. obnova řízení, rozklad jako opravný prostředek, kompetence úřadů, vrácení p-u, byla-li smlouva zrušena (storna) atp. jsou upraveny pouze ministerskými výnosy. Jinak jest záhodno propracovati v hmotném právu aspoň některé oddíly na př. pokud jednají o příslušenství (vzhledem k nové jeho úpravě v naší osnově obč. zákona), o ručení atd.

Třetí sjezd čl. právníků v r. 1930 přijal při projednávání reformy poplatkového práva resoluci, v níž se žádá, aby byly upraveny vlastní p-y a daňové dávky každá zvláště v soulase s teorií právní vědy buď ve zvláštních zákonech nebo v samostatných oddílech zákona jediného. Tyto zákony příp. oddíly mají býti opatřeny částí všeobecnou a zvláštní, sestavenou systematicky a nikoliv abecedně. Připojení abecedního seznamu jednak poplatných předmětů jednak osvobození uznává se v resoluci za vhodné. Ponechání dosavadního

roztržidění na p-y kolkové a přímé se nedoporučuje. Sazba stupnicová má býti nahrazena procentovou. Záhodno jest podle mínění, uplatňovaného v resoluci, důsledně provéstí zásadu, že také při právních jednáních uzavíraných o movitostech a právech má býti poplatným předmětem právní jednání a že jedno a totéž právní jednání má býti zdaněno jen jednou.

Kazimír Čákr.

Literatura

(pokud nejde o jednotlivé druhy poplatků).

Caha: „Finanční věda a finanční právo“, 1921; Drachovský: „Přehled finančního hospodářství v RČS.“, II. vyd. 1922, s doplňky z r. 1927; Engliš: „Finanční věda“, 1929; Funk: „Finanční věda“, 1929; týž: „Poplatek z převodů majetkových na případ smrti“, I. 1902, II. 1908; týž: „Vybrané partie práva poplatkového v zemích českých“, Časopis pro účetnictví a kontrolu, IX; Heller-Lappert: „Die Gebührengesetze“, I. 1926, II. 1927; Holík-Tuš: „Kolky a poplatky v RČS.“, I. 1924, II. 1925; Chochole: „Theoretický podklad pro reformu poplatkového práva čsl.“, Obzor národohospodářský, XXXIV., č. 1—5; Koczyński: heslo „Gebühren“ v Mischler-Ulrich: Öst. Staatswörterbuch; týž: „Über einige wünschenswerte Richtungen der Gebührenreform“, Vídeň 1903; Roschnik: „Handbuch des österr. Gebührenrechtes“, 1928; Siblík: „Příspěvky k vyměřovacímu základu veřejných dávek“, 1932; Talíř: „Kolky a poplatky v Rakousku“, 1896; Týž-Drachovský: „K dějinám rakouského taxovníctví“, I. 1906, II. 1912.

Poplatky za povolení dovozu, vývozu a průvozu zboží.

Historický vývoj. Nař. min. průmyslu, obchodu a živností ze dne 22. XI. 1918, č. 43 Sb. byla zřízena Československá vývozní a dovozní komise, do jejíhož oboru působnosti náleželo mimo jiné udíleti povolení k vývozu, dovozu event. průvozu surovin, polotovarů a tovarů. Její správní komisi příslušelo právo určovati výši případných manipulačních poplatků. Vlád. nař. ze dne 26. II. 1919, č. 100 Sb. byl ministr obchodu zmocněn zřizovati syndikáty. Ty byly oprávněny udíleti pro obory, pro něž byly zřízeny, na místě vývozní a dovozní komise povolení vývozní a dovozní a vybírati za jejich vyhotovení poplatek, který nesměl býti vyšší než poplatek, jež vybírala vývozní a dovozní komise. Na místo této komise byla vlád. nař. ze dne 28. XI. 1919, č. 645 Sb. zřízena Komise pro zahraniční obchod, již náleželo vydávati povolení k vývozu, dovozu, po případě průvozu všeho zboží, vyjmouc

ty taxativně vypočtené druhy, které byly z její kompetence vyňaty, a ověřovati ohlášky vývozu a dovozu v těch případech, kdy zvláštním předpisem bylo stanoveno, že k vývozu neb dovozu není třeba ani povolení ani ohlášení. Její správní komisi náleželo schvalovati výši manipulačních poplatků za tato povolení a ověření. Dovozní a vývozní syndikáty zřízené na základě vlád. nař. č. 100/1919 Sb. byly, pokud jde o povolení dovozu a vývozu, prohlášeny pododbory Komise pro zahraniční obchod pro obory, pro něž byly zřízeny. Když byl zák. ze dne 24. VI. 1920, č. 418 Sb. zřízen Úřad pro zahraniční obchod, přešlo na něj právo udíleti povolení dovozu, vývozu a průvozu a s ním také pravomoc vybírat za udělená povolení poplatky. Zák. ze dne 19. I. 1922, č. 25 Sb. byl zrušen Úřad pro zahraniční obchod s tím, že oprávnění a funkce jemu zák. č. 418/1920 a vlád. nař. ze dne 13. VII. 1920, č. 442 Sb. přikázané budou vykonávány ministerstvem průmyslu, obchodu a živností pomocí dosavadních zařízení Úřadu pro zahraniční obchod.

Účel povolení dovozních a vývozních.

Po zřízení státu čsl. bylo třeba soustavně upravit hospodářské poměry vnitrostátní a vzájemné styky s jinými státy, aby se zabezpečil řádný samostatný život hospodářský. Bylo nutno dovážeti z ciziny suroviny pro průmysl, potraviny pro obyvatelstvo a vyvážeti zbytné zboží, aby se opatřila potřebná valuta k úhradě nákupů.

Ještě nyní hospodářské poměry světové a hospodářské poměry naší republiky vyžadují kontroly zahraničního obchodu, aby se stát uvaroval těžkých poruch hospodářských. Povolování dovozu, vývozu a průvozu zboží je institucí, jejíž účelem je kontrola a regulace tuzemského zahraničního obchodu se zřetelem na světové a tuzemské poměry hospodářské.

Účinek regulační mohou mít po případě i poplatky vybírané za dovozní a vývozní povolení; sledují však někdy i jiné cíle na př. fiskální. Výnos jejich byl určen k náhradě nákladů Úřadu pro zahraniční obchod a případného přebytku mělo býti užito ke zvelebení zahraničního obchodu.

Kompetence. Podle § 2 zák. č. 418/1920 a § 2 zák. č. 25/1922 je ministerstvo obchodu kompetentní povolovati dovoz a vývoz, jakož i průvoz všeho zboží, vyjímajíc předměty státního monopolu. V § 1, bodu 1. vlád. nař. č. 442/1920 Sb. jest pak vysloveno, že právo Úřadu pro zahraniční obchod, nyní ministerstva obchodu, nevzta-

huje se na dovoz, vývoz nebo průvoz předmětů státního monopolu, cenných papírů, zlata, stříbra mincovaného nebo nezpracovaného, šeků, směnek, poukázek, pojistek, vkladních knížek, akreditivů, cizích valut a československých bankovek, o nichž platí dosavadní předpisy.

Obchodovati s cizími platidly a drahými kovy, jakož i disponovati s nimi a s platidly tuzemskými do ciziny je podle § 1 vlád. nař. č. 209/1928 Sb., kterým byla provedena některá ustanovení zák. č. 7/1924 Sb. o ochraně čsl. měny a oběhu zákonných platidel, dovoleno až na výjimky v tomto vládním nařízení stanovené.

Pokud jde o uhlí, náleží podle § 1 zák. č. 260/1920 Sb. úprava hospodaření uhlím vytěženým v území republiky čsl. nebo tam dovezeným ministerstvu veřejných prací v dohodě se zúčastněnými ministry. V § 5 vlád. nař. č. 175/1922 Sb. je ustanoveno, že vývoz a dovoz uhlí je vázán na úřední rozhodnutí a že případné žádosti je podávati uhelnému oddělení ministerstva veřejných prací, jež je vyřizuje.

Povolení k dovozu, vývozu nebo průvozu zboží vydané ministerstvem obchodu není v každém případě jediným povolením, jehož je k uskutečnění dovozu neb vývozu zboží třeba. Vedle zájmů, jež má chrániti ministerstvo obchodu, přicházejí při dovozu neb vývozu některých druhů zboží v úvahu i zájmy policie zdravotní, bezpečnostní a jiné zájmy, jejichž ochrana nenáleží v obor působnosti ministerstva obchodu, nýbrž úřadů jiných. Je-li podle platného právního řádu k uskutečnění dovozu neb vývozu zboží potřeba kromě povolení ministerstva obchodu ještě povolení nějakého jiného úřadu, jest věcí strany, aby si potřebné další povolení opatřila.

Právní povaha norem upravujících povolování vývozu, dovozu a průvozu zboží.

Zák. č. 418/1920 stanoví v § 3, že Úřad pro zahraniční obchod jest oprávněn vybírat za povolení, která udílí, poplatky a že jejich výši stanoví po slyšení odborných poradních sborů, jež si zřídí a jež má slyšeti také o směrnicích svého úřadování (srov. i § 12 nař. č. 442/1920). Zákon ponechal Úřadu pro zahraniční obchod, aby sám stanovil si směrnice pro své úřadování, zejména pro udílení dovozních, vývozních a průvozních povolení, jakož i poplatků za ně vybíraných. Úřad tento učinil to různými výnosy, jež nebyly přes znění § 2, zák. č. 139/1919 Sb. zařadovány do sbírky zákonů a nařízení. Ani v zák. č. 418/1920,

ani ve vlád. nař. č. 442/1920 není publikace těchto směrnic předepsána. Ve známost byly uváděny tím způsobem, že byly zasílány odborným sdružením zájemníků a uveřejňovány ve „Zprávách Úřadu pro zahraniční obchod“ resp. po jeho zrušení ve „Věstníku ministerstva průmyslu, obchodu a živností“ a v „Úředním listě republiky Čsl.“. Mimo to byl podstatný obsah některých výnosů uveřejňován v denním tisku, v odborných časopisech a na úředních tiskopisech. Toliko jedno nařízení ministra průmyslu, obchodu a živností, týkající se poplatků za povolení k vývozu a dovozu zboží a za úřední potvrzení ohlášky dovozu nebo vývozu zboží, t. j. vyhláška ze dne 28. XII. 1922, bylo pod č. 411/1922 Sb. uveřejněno. Touto vyhláškou byl zaveden ½ % poplatek z ceny zboží za všechna povolení vývozu a dovozu zboží, jakož i za potvrzení ohlášky, pokud podle seznamu, který byl a jest uveřejňován v „Úředním listě republiky Čsl.“, vztažně ve „Věstníku ministerstva pro obchod, průmysl a živností“, není stanoven při určitých druzích zboží poplatků vyšší nebo nižší, po případě pokud povolení neb potvrzení ohlášky není bez poplatku. Teprve touto vyhláškou bylo nařízeno, že zásady a sazby poplatků za povolení vývozu a dovozu zboží mají být uveřejňovány a jakým způsobem.

Vyhláškou ministra průmyslu, obchodu a živností ze dne 2. VI. 1924, č. 118025 byly vydány „Předpisy o zahraničním obchodu“. Vyhláška ta byla uveřejněna v č. 204 „Úředního listu republiky Čsl.“ z r. 1924 a v č. 6 a 7 „Věstníku ministerstva průmyslu, obchodu a živností“. Vyhláškou tou byly vydány souborně veškeré předpisy, které úřad uznával pro povolování vývozu, dovozu a průvozu zboží za platné. Ustanovení dřívějších výnosů Úřadu pro zahraniční obchod a ministerstva obchodu, pokud do „Předpisů“ pojata nebyla, pokládati jest dle výslovného ustanovení této vyhlášky vydáním jejím za zrušena. Ve vyhlášce této bylo také vysloveno, že změny a doplňky těchto „Předpisů“ a jejich příloh budou oznamovány v řečených úředních listech.

Nebyly-li výnosy Úřadu pro zahraniční obchod resp. ministra průmyslu, obchodu a živností, jimiž upravoval své úřadování, vydával ustanovení o udělování dovozních, vývozních a průvozních povolení a o poplatcích za ně vybíraných, zařaděny do sbírky zákonů a nařízení, nemají povahy všeobecně závazné normy, nýbrž pouhých

směrnic. Jimi jest úřad vázán na tak dlouho, dokud je předepsaným způsobem neodvolá aneb nenahradí úpravou jinou.

Právní povaha poplatků za povolování vývozu, dovozu a průvozu zboží. Podle § 3 zák. č. 418/1920 je Úřad pro zahraniční obchod resp. ministerstvo obchodu oprávněno vybírat za povolení, která udílí, poplatky. Jejich výši stanoví po slyšení odborných poradních sborů, jež si zřídí a jež má slyšeti i o směrnicích svého úřadování. Takovým poradním sborem jest dle min. nař. č. 442/1920 komise pro zahraniční obchod. Tento předpis není pouhým instrukcionálním předpisem, jak jest si počínati při stanovení výše poplatků a směrnic pro úřadování, nýbrž tvoří zákonitý předpoklad platnosti stanovené výše poplatků za vývozní a dovozní povolení a směrnic stanovených pro úřadování. Tomu nasvědčuje, že členy skupinových odborů této komise a jejího odbornického sboru jsou mimo jiné zástupci producentů a konsumentů, z čehož jest usuzovati, že těmto zástupcům přímých interesentů měla býti poskytnuta jakási ingerence na úpravu zásad a směrnic pro vybírání poplatků, poněvadž před zřízením Úřadu pro zahraniční obchod měli zástupci výroby, obchodu a spotřebitelů alespoň v některých hospodářských komisích jako jejich členové přímý vliv na stanovení zásad a směrnic pro vybírání poplatků za povolení vývozu a dovozu některých druhů zboží, tak na př. podle vlád. nař. č. 213/1920 Sb. v komisi dřevařské, podle vlád. nař. č. 426/1919 Sb. v komisi pro hospodaření s ovocem a zeleninou, podle vlád. nař. č. 519/1919 Sb. v komisi cukerní, podle vlád. nař. č. 610/1919 v komisi melasové. I když Úřad pro zahraniční obchod resp. nyní ministerstvo obchodu není vyjádřením poradního sboru vázáno, přece nelze souditi, že by zák. č. 418/1920 chtěl tomuto orgánu vtisknouti povahu pouhého přezvědného orgánu, uváží-li se, že před vydáním tohoto zákona zástupci výroby, obchodu a spotřebitelů jako členové hospodářských komisí měli bezprostřední vliv na stanovení zásad a směrnic pro vybírání poplatků za povolení vývozu a dovozu některých s hlediska národohospodářského důležitých druhů zboží. Důsledkem toho je, že zásady a směrnice poplatků vydané s pominutím tohoto výslechu přiči se zákonu.

Ani sazby poplatků za povolení dovozu, vývozu, průvozu, jakož i za potvrzení, která úřad vydává, nebyly uveřejňovány

ve sbírce zákonů a nařízení a nemají tudíž povahy všeobecně závazných norem, nýbrž pouhých směrnic. Tím však není úřadu odňat právní podklad, aby v jednotlivých případech vyměřil poplatky za udělená povolení a vydaná potvrzení dle sazby, jež byla zákonitým způsobem jako směrnice stanovena.

Poplatky tyto vybíral Úřad pro zahraniční obchod a nyní ministerstvo průmyslu, obchodu a živností jako orgán veřejné správy za svá úřední povolení. Jde tu o poplatky za správní akty státního orgánu, tedy o t. zv. poplatky správní a nikoli o poplatky za uskutečnění vývozu neb dovozu.

Zák. č. 418/1920 byl Úřad pro zahraniční obchod zmocněn vybírat poplatky tyto beze všeho omezení rozsahu a základu jejich. Tím nebylo porušeno ustanovení § 111 úst. list., neboť vybírání poplatků za vývozní a dovozní povolení je kryto zák. č. 418/1920. Není závady, aby poplatek za vývozní povolení byl stanoven určitým procentem zisku dosaženého vývozem zboží. Tím nevymyká se poplatek z rámce zmocnění zák. č. 418/1920 a nestává se podílem státu na zisku nebo zvláštní daní. Ani výše poplatku nemění jeho právní podstatu. Poplatek vybíraný za správní činnost nepřestává mít povahu poplatku správního, když je vyšší, než náklad na úřední činnost, za niž se poplatek vybírá.

Na jeho podstatě nemění nic, že Úřad pro zahraniční obchod požadoval při udělení vývozních povolení od žadatelů za tato povolení revers, v němž se zavazovali platit poplatky částí exportního zisku. Určil-li úřad, že poplatek bude vybírat určitým procentem z docíleného exportního zisku, stanovil tím pro vyměřování poplatku měřítko, které se nedalo aplikovati již při vydání vývozního povolení, nýbrž teprve později, totiž po provedení a vyúčtování obchodu. Vyžadovalo tedy toto měřítko dle povahy věci, aby si úřad vyhradil definitivní vyměření poplatku na pozdější dobu. Je-li požadování poplatku určitým procentem z docíleného exportního zisku v mezích zák. č. 418/1920, pak nelze důvodně tvrditi, že by úřad požadováním reversu obcházel zákon.

Udělení povolení na vývoz, dovoz a průvoz zboží a vybrání poplatku za toto povolení je právní poměr, který není soustředěn v místě, kde má sídlo úřad povolení udělivší a poplatky vyměřivší, nýbrž v místě,

kde je stanoviště podniku, v rámci jehož bylo o povolení žádáno, pro nějž bylo povolení uděleno a poplatky za ně vyměřeny, po případě kde je bydliště osoby, pro niž bylo o povolení žádáno, již bylo povolení uděleno a poplatky za ně vyměřeny.

Ježto sazby poplatků za povolení vývozu, dovozu a průvozu zboží, jakož i za potvrzení, která úřad uděluje a vydává, nebyly publikovány ve Sbírce zákonů a nařízení a nemají tedy povahy všeobecně závazné normy, může strana, které úřad před vydáním povolení nebo potvrzení nesdělil vyšší poplatek, který jí hodlá za žádané povolení nebo potvrzení předeptsati, na vyměření poplatku reagovati tím způsobem, že odepře přijmouti žádané povolení nebo potvrzení. Tím se zhostí závazku k placení vyměřeného poplatku. Přijala-li však povolení nebo potvrzení, vzala na sebe závazek zaplatiti poplatek vyměřený za povolení nebo potvrzení.

Povinnost zaplatiti poplatek za povolení vývozu neb dovozu nebo za vystavení potvrzení zakládá se zásadně tím dnem, kdy je žadatel skutečně obdržel a přijal, ale úřad k vybírání poplatku oprávněný může úchylnou od této zásady stanovit jinou dobu splatnosti. Stanovil-li úřad poplatek za vývozní povolení určitým procentem z docíleného zisku, pak je strana povinna poplatek ten zaplatiti, jakmile jí úřad po provedení a vyúčtování obchodu jeho výši sdělí.

Okolnost, došlo-li skutečně k vývozu nebo dovozu, je pro otázku povinnosti zaplatiti poplatek za udělené povolení nebo potvrzení právně nerozhodná, leč by byl úřad stanovil úchylnou od této zásady aneb pokud by úchylna taková plynula z povahy věci jako při stanovení poplatku za vývozní povolení určitým procentem z docíleného exportního zisku.

Nezáleží také na tom, bylo-li vývozní neb dovozní povolení vyžádáno za účelem skutečného budoucího dovozu zboží či jen proto, aby dodatečně byl odstraněn nezákonný stav povstalý dovozem zboží bez úředního povolení.

Je-li povolení dovozu zboží z ciziny vázáno na podmínku suspensivní, lze o skutečném povolení dovozu mluvit teprve, splní-li se tato podmínka, a jen v tom případě lze vybrati poplatek za povolení. Povolí-li tedy úřad dovoz zboží z ciziny pod podmínkou suspensivní, musí stejnou

podmínkou vázati platební rozkaz vydaný na zaplacení poplatku za toto povolení.

Dodatečný předpis poplatků. Ježto sazby poplatků za povolení vývozu, dovozu a průvozu zboží, jakož i za potvrzení, která úřad udílí a vydává, nemají povahy všeobecně závazných norem, nýbrž pouhých směrnic, pak uchýlení se od těchto směrnic neoprávnňuje úřad k stejnému postupu jako při poplatcích dle poplatkového zákona, jež jsou všeobecně závaznou normou. Neřídí-li se úřad v konkrétním případě směrnicemi, které si po slyšení svých odborných sborů poradních určil, a vyměřil-li straně poplatek nižší, než jaký by jí byl uložil, kdyby byl se směrnicemi řídil, je strana povinna zaplatiti pouze tento nižší poplatek a nemůže jí býti dodatečně ukládáno, aby doplatila, oč jí bylo na poplatcích méně předepsáno, než od ní podle směrnic požadováno býti mohlo. Ministerstvo obchodu nemůže tedy předepisovati dodatečně poplatky za vývozní neb dovozní povolení z důvodu, že při vydání povolení bylo pro vyměření poplatku použito nižší sazby.

Vyvezla-li strana na vývozní povolení větší množství zboží než to, na jehož vývoz povolení znělo, nemůže úřad na rozdíl ten vyměřiti další poplatek, leč bylo-li na žádost strany na rozdíl ten vydáno nové povolení vývozní. Nepřípustný rozdíl mohl by snad býti celním a železničním úřadům podnětem, aby odmítly projednati aneb přijmouti zásilku, po případě pohraničnímu úřadu, aby zadržel část nad povolení vyváženou, neospravedlňovaly by však předepsati doplatky z rozdílu, který povstal tím, že bylo vyvezeno více zboží než bylo povoleno.

Za přípustný rozdíl dlužno dle směrnic považovati, bylo-li na vývozní povolení vyvezeno o 5 až 10% na váze více, než bylo povoleno. Při t. zv. hromadných povoleních přihlíží se k úchylce při poslední zásilce a přípustná úchylka činí 5 až 10% poslední zásilky.

Nárok na vrácení poplatků. Ani zák. č. 418/1920, ani vlád. nař. č. 442/1920 neposkytují straně nároku na vrácení poplatku zaplaceného za povolení vývozu neb dovozu, když povolení buď vůbec neb zčásti nebylo použito a nárok ten nelze dovoditi ani z podstaty poplatků, jež jsou poplatky za povolení vývozu neb dovozu a nikoli za dovoz neb vývoz sám. Naprosto však není možno dožadovati se vrácení zaplaceného poplatku na základě předpisu

práva soukromého (§§ 1333 a 1334 o. z. o.), neboť povinnost platiti poplatky je veřejnoprávní.

Než Úřad pro zahraniční obchod a ministerstvo obchodu stanovilo pro určité případy úchylky od této zásady a vymezilo zásady pro vrácení zaplacených poplatků. K tomu oprávněno bylo, neboť může-li v určitých případech od vybírání poplatku upustiti, je také oprávněno zaplacený poplatek vrátiti.

Výnosem ze dne 13. VII. 1920, č. 87377 projevil Úřad pro zahraniční obchod ochotu vrátiti ve výjimečných případech poplatky, když strana prokáže, že neměla viny na zmaření dovozu nebo vývozu a podá žádost za vrácení poplatku v preklusivní lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy lhůta k provedení vývozu neb dovozu prošla. Výnos ten byl uveřejněn v denních listech a úřední formuláře pro žádosti o vrácení poplatků se tohoto výnosu dovolávaly. Znovu byl uveden ve známost dalším výnosem téhož úřadu ze dne 21. I. 1921, č. 4570, jenž byl otištěn ve Zprávách Úřadu pro zahraniční obchod v č. 32 z r. 1921, str. 20.

V nálezu Boh. adm. 1505 vyslovil správní soud názor, že výnos č. 87377/1920 poskytuje straně právní nárok na vrácení poplatků tenkrát, jsou-li splněny podmínky, jež úřad pro vrácení poplatků stanovil. K tomuto názoru dospěl úvahou, že usnesl-li se úřad na určitých modalitách a dal-li modalitu, za kterých hodlá zaplacený poplatek vracet, v denních listech jako svou zprávu uveřejniti a dal-li je vytisknouti na úřední tiskopis žádosti o vrácení poplatků, nemůže býti řeči o tom, že jde tu o právo úřadu vyhrazené, nýbrž straně vznikl nárok domáhati se vrácení poplatku, jsou-li splněny podmínky, jež úřad pro vrácení poplatku stanovil. Strana má právní nárok na vrácení poplatku, když se podle předpisů ve výnosu tom obsažených zachová, zejména když dodrží stanovenou lhůtu pro podání žádosti za vrácení poplatku. Podmínku, že strana prokáže, že neměla viny na zmaření dovozu neb vývozu, lze vykládati jen tak, že se žadatelé ukládá průkaz o tom, že příčina neprovedení obchodu netkví v jeho osobě, zejména v jeho dispozici. Stranu, která obchod stornovala, t. j. svojí dispozicí jej zmařila, bude přes to, že k tomu byla donucena důvody obchodními neb hospodářskými (na př. následkem změněných poměrů valutních), pokládati za vinnou zrušením obchodu ve smyslu vyhlášky, o níž je řeč.

Složila-li strana pouze kauci k úhradě poplatků, pak má samozřejmě nárok na vrácení její, pokud nebyla vyčerpána skutečně vyměřenými poplatky za udělená povolení a vydaná potvrzení.

Předpisy o hromadných povoleních vývozních. Ministerstvo obchodu vydává v odůvodněných případech t. zv. hromadná povolení vývozní, opravňující majitele jejich vyvážeti jeden druh zboží ve stanovené lhůtě po částech. Oběžníkem č. 70 býv. Úřadu pro zahraniční obchod ze dne 27. V. 1921 byla stanovena zásada, že pro výpočet poplatků za povolení hromadná jest směrodatná sazba platná v den, kdy zboží bylo odevzdáno úřadu státnímu (celnímu, železničnímu, poštovnímu), který jest povinen a oprávněn potvrditi vývoz v listině, kterou vydal straně Úřad pro zahraniční obchod. Z dalšího oběžníku č. 89 ze dne 9. VII. 1921 vysvítá, že zásada tato měla platnost nejen pro vývozní, nýbrž i pro dovozní povolení. Za platnosti této zásady mohly poplatky za dovozní neb vývozní povolení býti vyměřovány a předpisovány teprve tehdy, byl-li dovoz neb vývoz uskutečněn, a to podle sazby platné v den, kdy každá jednotlivá díleč zásilka byla odevzdána některému shora uvedenému úřadu státnímu. Co před tím bylo na poplatky složeno, mělo povahu pouhé zálohy.

Strana, nabývší hromadného povolení k vývozu, měla nárok na vrácení poplatku za povolení k vývozu, pokud povolení toho nevyužila, tedy i tenkrát, když povolení toho nebylo užito proto, že vývoz byl uvolněn.

Pro nárok na vrácení poplatků za hromadná povolení vývozní neb dovozní je rozhodný den vydání hromadného povolení. Okolnost, že povolení vydané za platnosti oběžníku č. 79 z r. 1921 bylo prodlouženo, po případě mělo platnost také v době, kdy tento oběžník již platnosti pozbyl, jest pro posuzování nároku opřeného o tento oběžník bez významu.

Zásadně mělo býti hromadné povolení vydáváno jen na jeden druh zboží, než v některých případech bylo vydáváno i na různé druhy zboží. V tomto případě platí se poplatek za ten druh zboží, který byl skutečně vyvezen neb dovezen, a to dle sazby platné pro vyvezený neb dovezený druh zboží v den, kdy zboží bylo odevzdáno tuzemskému úřadu státnímu.

Ministerstvo bylo povinno vrátiti z při-

jaté zálohy na poplatky za hromadné vývozní povolení tu část, o kterou záloha převyšovala poplatek vyměřený za povolení pro vyvezený neb dovezený druh zboží dle sazby platné v den odevzdání zboží úřadu státnímu.

Oběžník č. 79 byl odvolán výnosem ministerstva obchodu ze dne 2. V. 1923, č. 12573/1923. Než odvolání toto bylo proti stranám bezúčinné, ježto výnos tento měl povahu pouhého interního pokynu daného orgánům ministerstva obchodu.

Oběžníky č. 79 a 89 z r. 1921 Úřadu pro zahraniční obchod nebyly pojaty do „Předpisů o zahraničním obchodu“, vydaných vyhláškou ministra průmyslu, obchodu a živností ze dne 2. VI. 1924, č. 118025. V § 3 tohoto výnosu bylo ustanoveno, že vydáním řečených „Předpisů“ zrušují se veškeré do 1. VI. 1924 vydané vyhlášky ministra průmyslu, obchodu a živností, uveřejněné v „Úředním listě čsl. republiky“ a ve „Věstníku ministerstva průmyslu, obchodu a živností“, upravující tento obor působnosti ministerstva obchodu. O takových výnosech Úřadu pro zahraniční obchod, které jako oběžníky č. 79 a 89 z roku 1921 v řečených úředních listech uveřejněny nebyly a tento obor působnosti upravují, vyhláška ze dne 2. VI. 1924 se sice výslovně nezmiňuje, ale se zřetelem k jejímu obsahu a patrnému úmyslu jest míti za to, že i tyto výnosy, pokud nebyly pojaty do „Předpisů“, měly býti a byly, pokud se tak nestalo již dříve, vyhláškou tou zrušeny. Za platnosti těchto „Předpisů“ nárok na vrácení poplatků zaplacených za hromadná povolení vývozní udělená po té době, kdy oběžníky č. 79 a 89 z r. 1921 pozbyly již účinnosti, nemůže býti o řečené oběžníky opírán, nýbrž o vyhlášky Úřadu pro zahraniční obchod ze dne 13. VIII. 1920, č. 87377 a ze dne 24. I. 1921, č. 4579, které do „Předpisů“ pojaty byly. O vyhláškách těch bylo již v předchozím oddílu pojednáno.

Poplatky za povolení dovozu minerálních olejů. Podle § 1 min. nař. č. 25/1919 Sb. převzalo ministerstvo veřejných prací hospodaření minerálními oleji. Tato uzávěra byla zrušena § 2 vlád. nař. č. 38/1921 Sb. Nařízení to je všeobecně závaznou normou. Jím byla zrušena dovozní povolení udělená přede dnem jeho účinnosti, pokud nebylo zboží celním úřadem do tohoto dne odbaveno, a dovozce byl povinen zaplatiti poplatek v § 4 pod a) a b) tohoto nařízení

stanovený za zboží, jež sice do tohoto dne došlo na území republiky Čsl., ale nebylo ještě odbaveno, t. j. pro něž nebylo podle tehdy platných, zák. č. 114/1927, Sb. zrušených ustanovení §§ 98 a 99 celního a monopolního řádu z r. 1835 dáno úřadem povolení, aby bylo odebráno. Dovoz minerálních olejů byl vázán na povolení a byly v § 4 stanoveny určité poplatky „z povolování dovozu“. Úřad, který byl pověřen předpisováním a vybíráním poplatků za tato povolení, není ve vl. nařízení výslovně označen. Ježto však nařízení to bylo vydáno, jak se v úvodě jeho konstatuje, na základě zák. č. 418/1920, nemůže býti pochybnosti, že úřadem tím byl Úřad pro zahraniční obchod, jehož funkce byly zák. č. 25/1922 přeneseny na ministerstvo obchodu. Poplatek v § 4 vl. nař. č. 38/1921 zmíněný vybíral se za povolení dovozu minerálních olejů bez ohledu, byl-li dovoz podroben clu či byl-li dovoz ten cla prostý. S vybíráním cla nebyl v žádné souvislosti. Vybíral se bez ohledu na to, zdali dovezené zboží se v tuzemsku zkonsumovalo či zda se zpracovalo a opět vyvezlo. Pro tento případ, tedy pro t. zv. řízení zušlechťovací neposkytovalo vl. nař. č. 38/1921 nároku na vrácení poplatku aneb alespoň části jeho. Čl. II. vl. nař. č. 322/1922 Sb. bylo změněno ustanovení § 4 vl. nař. č. 38/1921. V posledním odstavci čl. II. bylo ustanoveno, že o vrácení poplatků uvedených pod a) a b) za dovezené minerální oleje, jichž vývoz do ciziny bude potvrzením celních úřadů prokázán, rozhoduje ministerstvo průmyslu, obchodu a živností. Ustanovení to se netýkalo poplatků vyměřených a předepsaných již za platnosti vl. nař. č. 38/1921, které nemělo ustanovení o vrácení poplatků za dovezené minerální oleje, neboť zpětná účinnost nebyla mu přiznána.

Vl. nař. č. 139/1923 Sb. bylo zrušeno ustanovení § 4 vl. nař. č. 38/1921, ve znění čl. II. vl. nař. č. 322/1922 a ustanovení čl. IV. tohoto nařízení. V § 2 se stanoví, že poplatky za povolení dovozu minerálních olejů a jejich výrobků vybírají až na další ve výměře stanovené vyhláškou ministra průmyslu, obchodu a živností ze dne 9. VII. 1923, č. 141649 celní úřady při přestoupení zásilký přes celní hranici. Za platnosti této normy mohly býti tyto poplatky vybírány jen tehdy, když dovoz byl uskutečněn a když zboží bylo celním úřadem odbaveno. Nedojde-li k dovozu zboží vůbec, ať se to stane z jakéhokoli důvodu, nelze za udě-

lené povolení dovozu zmíněného zboží poplatek vybírat, a to ani tehdy, když poplatek byl při vydání povolení vyměřen. Se zřetelem k těmto speciálním předpisům není možno posuzovati žádost o vrácení resp. odepsání poplatků předepsaných za povolení dovozu tohoto zboží dle všeobecných předpisů obsažených ve výnosech býv. Úřadu pro zahraniční obchod č. 87377/1920 a 4579/1921, kterými bylo stanoveno, za jakých modalit se vrací poplatky zaplacené za povolení, jichž nebylo užito.

Úroky z prodlení a náhradní. Předpokladem povinnosti stran platiti úroky z prodlení a nároku jejich na náhradní úroky je pozitivní právní předpis, vyslovující tuto povinnost resp. stanovící tento nárok. Pokud jde o poplatky za povolení vývozu, dovozu a průvozu zboží, jakož i za potvrzení, která ministerstvo obchodu podle § 3, odst. 1. zák. č. 418/1920 udílí a vydává, není všeobecně závazné právní normy, z níž by bylo lze dovoditi povinnost stran platiti úroky z prodlení a nárok jejich požadovati náhradní úroky. Normu takovou nelze zejména spatřovati v nař. ministerstva financí č. 50/1856 ř. z. o změnách poplatkového zák., které platilo ve všech tehdejších korunních zemích, tedy také v zemích koruny uherské. Zák. č. 116/1921 Sb., kterým byly vydány předpisy o splátnosti přímých daní státních a vybíraných k nim přírůžek samosprávných svazků a příspěvků, pak o úrocích z prodlení a úrocích náhradních z těchto dávek, jakož i poplatků přímo placených, nebyl pojem „poplatků“ rozšířen na jiné obory poplatků než na poplatky ve smyslu právních norem poplatkových. Nelze tedy pod pojem „poplatků“ ve smyslu zák. č. 116/1921 subsumovati poplatky, které byl Úřad pro zahraniční obchod resp. nyní ministerstvo obchodu oprávněno vybírat za povolení vývozu, dovozu a průvozu zboží, jakož i za potvrzení, která udílí a vydává.

Není tedy strana ani povinna platiti úroky z prodlení z dlužných poplatků za tato povolení a potvrzení, ani nepřisluší jí nárok na náhradní úroky z částek, které ministerstvo obchodu vrátí jako neprávem vybrané poplatky za povolení a potvrzení. Takovýto nárok nelze samozřejmě dovozovati ani z předpisů soukromého práva (§§ 1333 a 1334 o. z. o), ježto povinnost platiti poplatky není soukromoprávní, nýbrž je veřejnoprávní.

Arnošt Drkoš.